

Národné lesnícke centrum
Lesnícky výskumný ústav Zvolen

ZHODNOTENIE
REALIZOVATEĽNOSTI A NÁVRH
LEGISLATÍVNEHO ZÁMERU
JEDNOTNÉHO ZÁKONA O LESOCH A
O OCHRANE PRÍRODY

Martina Štěrbová

Matej Schwarz, Katarína Sujová, Zuzana Dobšinská, Martin Kicko, Jaroslav Šálka, Andrea Melcerová, Jaroslav Jankovič, Valéria Longauerová, Pavel Pavlenda, Ladislav Kulla

ÚVOD

Lesníctvo

Ochrana prírody

**dlhodobu udržateľné a multifunkčné
obhospodarovanie lesov**

**bezzásahovosť pre ochranu ekologickej
hodnoty lesa pre celú spoločnosť**

Konflikty: opatrenia brániace premnoženiu hmyzích škodcov; opatrenia zamerané na záchranu drevnej hmoty poškodenej pôsobením škodlivých činiteľov

Riešenie: prehĺbenie medzisektorovej spolupráce ochrany prírody s lesníctvom, ako aj s ďalšími súvisiacimi sektormi

METODIKA

I. ETAPA RIEŠENIA

- identifikácia a analýza sporných oblastí zákona o lese a zákona o ochrane prírody a krajiny, týkajúcich sa problematiky lesa a lesného hospodárstva
- možnosti spojenia, resp. dôvody nespojenia zákonov
- SWOT analýza
- rokovanie so zástupcami Štátnej ochrany prírody SR

Záver: odporúčenie vypracovať samostatný legislatívny zámer zákona o lesoch

II. ETAPA RIEŠENIA

- dotazníkový prieskum - 20 respondentov, 10 otázok
- vyhodnotenie pomocou deskriptívnej metódy
- výsledok: ***legislatívny zámer zákona o lesoch***
 - popis problematiky, navrhované zmeny a odôvodnenie
 - konkrétne detailné návrhy, resp. alternatívne riešenia

INTERNÉ PROSTREDIE

S – silné stránky

- Vyššia prehľadnosť a únosnejšia dĺžka samostatných zákonov
- Nie sú zlúčené Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva životného prostredia SR
- Odlišné vnímanie verejného záujmu – zákon o lesoch prikladá väčší význam súkromným záujmom vlastníkov pozemkov
- Oba samostatné zákony zahŕňajú aj výsledky rokovaní so súkromnými vlastníkami lesných pozemkov
- Zákon o lesoch ustanovuje lesné pozemky a ich ochranu, pre zákon o OPaK nie sú tieto pozemky ničím výnimočné
- Existencia jednotného fungujúceho systému zberu informácií o lese - komplexné a pravidelne aktualizované informácie o všetkých lesoch Slovenska v IS LH
- Zabezpečené riešenie problematiky vyplácania náhrad z obmedzenia vlastníckych práv a bežného obhospodarovania podľa ZoOPK
- Polyfunkčný charakter lesov, uplatňované princípy trvalo udržateľného hospodárenia
- Zlúčený zákon by si vyžadoval zjednotenie terminológie, čo by si však vyžiadalo detailné a náročné prepracovanie množstva paragrafov
- Pozitívny prístup k obhospodarovaniu lesov, produkcii dreva v samostatnom zákone o lesoch
- Zákony obsahujú úplne odlišný typ regulatív, kým zákon o ochrane prírody je viac zákazovou normou, zákon o lesoch má charakter príkazovej normy

W – slabé stránky

- Nejednotená terminológia, ktorá opakovane vedie k nedorozumeniam
- Rozdielny vyhotovovateľ, charakter, účel a spôsob kontroly PSL a PSoCHÚ
- Tradíciou a zotrvačnosťou brzdený proces odstraňovania rozporov medzi oboma zákonmi
- Rezortizmus v rámci zabezpečovania finančných podpôr a schém platieb za ekosystémové služby lesa

EXTERNÉ PROSTREDIE

O - príležitosti

- Zosúladenie PSL a PSoCHÚ
- Stúpajúci záujem o prírode blízke hospodárenie v lesoch u obhospodarovateľov lesov, ďalších stakeholderov a verejnosti

T - ohrozenia

- Narastajúci trend zahŕňať lesnícku politiku pod „Enviro“ politiku, čo môže mať za následok nárast bezzásahových území a znižovanie výmery lesov, pre ktoré je zákon o lesoch potrebný
- Riziko zmeny v súčasnosti jasne stanovených pravidiel pre odborné obhospodarovanie lesa a s tým súvisiaca neochota akceptovať ich v CHÚ
- Pretrvávajúce kompetenčné konflikty medzi ŠSLH a ŠSŽP

INTERNÉ PROSTREDIE

S – silné stránky	W – slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Zjednotená terminológia, jasne stanovené termíny/lehoty pre adresátov aj štátnu správu a kompetencie• Lepšia koordinácia rozvojových aktivít v dotknutých vidieckych oblastiach	<ul style="list-style-type: none">• Rozdielne a ťažko zlučiteľné zameranie obsahu doterajších legislatívnych predpisov• Nie sú zlúčené Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva životného prostredia SR• Nie je zosúladený PSL a PSoCHÚ, pričom zosúladenie je možné aj bez zlučovania zákonov• Kompenzácie pre súkromných vlastníkov lesov z titulu obmedzenia hospodárenia predstavujú výraznú výdavkovú položku pre štátny rozpočet• Existencia veľkého množstva fyziotaktických predpisov súvisiacich so zákonom o lesoch a ZoOPK• Dĺžka a neprehľadnosť zjednoteného zákona• Problém asymetrie – lesné ekosystémy sú len jedným z predmetov záujmu ochrany prírody a akékoľvek trochu detailnejšie začlenenie lesníckej problematiky do zákon o OP by vyvolávala potrebu podobne podrobne začleniť aj vodné či lúčne ekosystémy.• Zjednotenie terminológie by si vyžiadalo detailné a náročné prepracovanie množstva paragrafov

EXTERNÉ PROSTREDIE

O - príležitosti	T - ohrozenia
<ul style="list-style-type: none">• Zjednotenie správy lesov pod jeden rezort sa javí ako vhodné riešenie aktuálneho neefektívneho a roztriešteného riadenia štátnej správy LH• Zjednotenie dostupných finančných mechanizmov oboch rezortov by do určitej miery uľahčilo zabezpečovanie ekosystémových služieb lesa v širšom meradle• Proces zjednotenia zákonov by predstavoval šancu na lepšie prerokovanie záujmov súkromných vlastníkov lesov a ich zohľadnenie pri tvorbe nového zákona• Možnosť konsenzuálnych a kompromisných riešení cieľov lesníctva a ochrany prírody pri obhospodarovaní lesov v chránených územiach	<ul style="list-style-type: none">• Zvýšenie finančných nákladov pre štát z dôvodu rozsiahlejšieho obmedzenia riadneho hospodárenia na lesných pozemkoch, čím vznikne štátu povinnosť vyplatiť vlastníkovi finančnú náhradu• Negatívny dopad na regionálny rozvoj, zamestnanosť a lokálnu ekonomiku spojenú s drevom a inými trhovými produktmi v súvislosti so znížením objemu ťažieb• Zvyšovanie výmery bezzásahových území v národných parkoch s dopadmi na zníženia možností využívania produkcie dreva a zvyšovania rizika šírenia podkôrneho hmyzu• Ohrozenie jednotnosti zberu údajov o lese a mapovania stavu lesa (odlišne pre lesy v správe OP a ostatné lesy)• Existencia jedného zákona, za implementáciu ktorého by boli zodpovedné dve ministerstvá, by prinášala implementačné nedostatky a kompetenčné konflikty

VÝSLEDKY

II.1 Dotazníkový prieskum

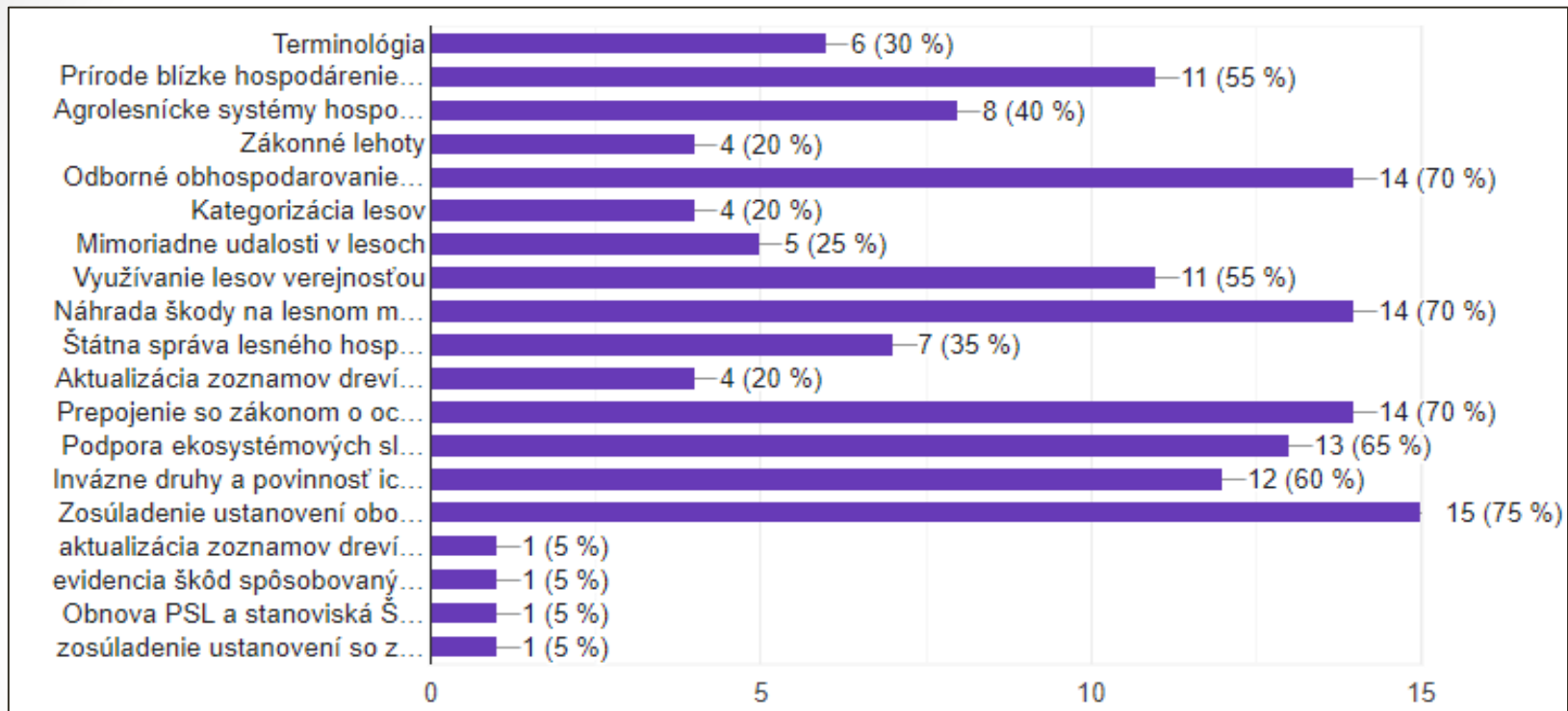
Cieľ: argumentačný podklad pre vypracovanie legislatívneho zámeru, ktorý má byť konsenzuálny so zákonom o ochrane prírody a krajiny, s poukazom na zachovanie oboch zákonov, ako dvoch samostatných platných legislatív.

Výsledky:

- **najzásadnejší rozpor – vnímanie priaznivého stavu biotopu.** Lesnícke vnímanie je hlavne o zdravom zelenom lese, ktorý si plní všetky – teda aj environmentálne služby. Ochránársky prístup navyšovania výmery bezzásahových území aj v porastoch, ktoré sú založené umelým zalesňovaním je hazard s vynaloženými peňažnými prostriedkami, so stavom lesných spoločenstiev a so zdravím ľudí. Tu treba nájsť jednoznačné kritériá, čo ponechať na samovývoj a čo manažovať lesníckym spôsobom
- 60 % respondentov považuje súčasné znenie zákona o lesoch za zrozumiteľné aj pre bežného užívateľa
- 55 % respondentov - súčasné znenie zákona o lesoch vyžaduje aktualizáciu, vyplývajúcu zo zmien týkajúcich sa prevodu lesných pozemkov v 4.-5.stupni ochrany pod rezort Ministerstva životného prostredia, nakoľko ide o zásadný zásah do správy lesného majetku štátu

VÝSLEDKY

II.1 Dotazníkový prieskum

Obrázok 1 Oblasti vyžadujúce doplnenie a aktualizáciu v súčasnom zákone o lesoch

- Zosúladenie ustanovení oboch zákonov (popis: aby na jednu vec neboli dva odlišné vysvetlenia)
- Odborné obhospodarovanie lesov na územiach národných parkov – po zonácii
- Náhrada škody na lesnom majetku a náhrada za obmedzenie vlastníckych práv
- Prepojenie so zákonom o ochrane prírody a krajiny (t.j. na ktoré nadväzujúce konania by mali zákony navzájom upozorňovať)
- Podpora ekosystémových služieb (finančné mechanizmy)

VÝSLEDKY

II.2 Legislatívny zámer zákona o lesoch

- úpravy základných pojmov – abecedné zoradenie, rozšírenie a spresnenie pojmov a definícií, nahradenie používaných pojmov v zákone novými (presnejšími)
- zjednodušenie odsekov, jasnejšie formulácie jednotlivých paragrafov, doplnenie upresňujúcich formulácií, návrhy na vypustenie niektorých odsekov
- doplniť nový § 6a v rámci ktorého sa zdefinujú povinnosti o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov, resp. upozorní sa na povinnosti vyplývajúce z legislatívy odkazom na súvisiace predpisy
- zmenou formulácie vyriešiť rozpor medzi povinnosťou aktívneho manažmentu ochranných lesov a bezzásahovosťou v CHÚ s najvyšším stupňom ochrany
- rozčleniť kategórie lesov hospodárskych na tri sub-kategórie - lesy polyfunkčné (v podstate lesy obhospodarované dnešným bežným hospodárením), lesy obhospodarované prírode blízkym spôsobom, plantáže a energetické porasty
- vyriešiť prioritizáciu jednotlivých subkategórií lesov osobitného určenia
- zvážiť zrušenie subkategórie lesov osobitného určenia „lesy v lesnícky významnom území s výskytom pralesa“, vrátane všetkých referencií na „prales“ v ďalších ustanoveniach zákona

VÝSLEDKY

II.2 Legislatívny zámer zákona o lesoch

- odlíšiť v § 18 rekonštrukciu porastu od náhodnej ťažby (spracovania kalamity)
- rozčleniť rekonštrukcie lesa na štyri typy - premena, prevod, prebudova, spracovanie kalamity
- zmeniť znenie § 23 ods. 7) týkajúce sa upresnenia identifikácie miesta ohlásenej náhodnej ťažby
- zmeniť znenie § 23 ods. 10) týkajúce sa predĺženia lehoty vykonávania náhodnej ťažby z desiatich dní na osemnásť dní
- doplniť nový § 30a Pravidlá verejného využívania lesa a ich vymožitelnosť, ktorý posilní postavenie vlastníka vo vzťahu k verejnosti, stanoví pravidlá verejného využívania pre jednotlivé záujmové skupiny a garantuje ich vymožitelnosť
- vypracovať legislatívne návrhy mechanizmov na odstraňovanie následkov mimoriadnych krízových situácií na lesné majetky
- v celom zákone zjednotiť názvoslovie „odborný lesný hospodár“, v skratke OLH,
- doplniť nový § 37a Obhospodarovanie lesov na územiach národných parkov
- pridať chránené územia medzi jednotky priestorového rozdelenia lesa
- inovovať program starostlivosti o lesy smerom k dobrému spravovaniu a participatívne zabezpečovaniu ekosystémových služieb lesa

VÝSLEDKY

II.2 Legislatívny zámer zákona o lesoch

- vytvoriť samostatný legislatívny návrh zákona s označením „*Environmentálna stráž*“
- vypracovať legislatívne zámery na zlepšenie súčasných verejných mechanizmov platieb za ekosystémové služby lesa a vypracovať nové efektívne verejné mechanizmy platieb za ekosystémové služby lesa (biodiverzita, záchyty uhlíka a iné súčasné mimoprodukčné funkcie lesa)
- vypracovať legislatívne zámery na zabezpečenie využívania súkromných a verejno-súkromných mechanizmov platieb za ekosystémové služby lesa
- doplniť kompetencie Inšpekcie o vydávanie súhlasu na predčasné spracovanie náhodnej ťažby
- nové znenie § 62 Štátny dozor v lesoch, ktoré zosúladí právne predpisy zákona o lesoch, zákona ochrany prírody a krajiny, ako aj zákona o dreve v oblasti vykonávania štátneho dozoru doplnením príslušných ustanovení zo zákona o ochrane prírody a krajiny a zákona o dreve do zákona o lesoch
- v celom novom zákone skontrolovať a zaktualizovať a na základe praktických skúsenosti aj doplnené nové odkazy na súvisiacu legislatívu.

ZÁVER

Budúcnosť hospodárenia lesov - tzv. **integrovaný manažment lesov**, ktorý prepája ochranu prírody a manažment lesa.

Cieľom je zabezpečenie poskytovania rozličných a častokrát protichodných produktov a služieb, ktoré les poskytuje a spoločnosť si nárokuje ich plnenie.

Neoddeľovať striktne manažment lesa striktne od jeho ochrany.

Zapojenie širšieho okruhu zainteresovaných aktérov do tvorby finálneho znenia zákona o lesoch.

Participácia zainteresovaných aktérov obohacuje rozhodovací proces o zvažovanie viacerých alternatív, a zároveň prehĺbuje hĺbku zdôvodnení cieľov a opatrení, ktoré nakoniec obstoja v takejto diskusii.

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

Táto práca bola podporená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR v rámci kontraktu č. 347/2021/MPRVSR-710 uzatvorenom s NLC na rok 2022 – úloha č. 3/10, Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV 20-0429 Efektívna štátna správa lesného hospodárstva a Operačným programom Integrovaná infraštruktúra pre projekt: FOMON - ITMS 313011V465, spolufinancovaný zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja.